

رפורم سیاست جزائی و اطلاع زندانها بموازات اعطای آزادی مشروط

فکر اعطای آزادی مشروط به محکومین بمجازات زندان که مبتکر آن در ایران جناب آقای دکتر هدایتی وزیر محترم دادگستری است یک قدم مؤثر اصلاحی و نقطه تحویل سیاست جزائی در جهت دفانس سوسیال «*Défense sociale*» و صیانت جامعه در مقابل جنایتکاران باید تلقی شود.

در بین ملل مترقی سیاست جزائی مبتنی بر رکلسمان و «*Réadaptation*» محکومین و جلوگیری از تکرار جرائم فکر اعطای این آزادی را چه بعنوان یک اقدام تأمین «*mesure de prévention*» و چه از لحاظ تسهیل شخصی کردن مجازاتها «*Individualisation des peines*» مدنظر است که بمرحله عمل درآورده و فلسفه وجودی آنرا تحقق بخشیده است.

ولکن مقدم بر اعطای این آزادی که در واقع مرحله نهائی سیستم جدید اجرای مجازات در جهت تأدیب و تهذیب اخلاق محکومین است اطلاع زندانها و رفورم سیاست جزائی و تحلیل جنبه تریبی و ترضیلی مجازاتها در حیثیت تأدیبی و اصلاحی آن اساس ایده رفورمیت های مکاتب جدید «*Pénitenciaire*» را تشکیل داده است بنحوی که بنیان گذاران رفورمتری المیرا «*Réformatory of Elmira*» در امریکا و کمیسیون رفورم زندانها در فرانسه اصول اساسی منشور خود را چنین بیان میکنند: منظور اساسی مجازاتهای سالب آزادی اصلاح و رکلسمان اجتماعی محکوم علیه بوده و رژیم آنها باید منطبق با اصول بشریت و عاری از هر گونه ایده و آزار و فاقد مفهوم کلاسیک مجازات باشد.

با قبول اصل فوق و اذعان بوجود افتراق و اختلاف از جهات عدیده در بین محکومین: جنس (ذکور و اناث) سن. نوع جرم ارتکابی. کارا کتر اخلاقی. استعداد و درجه قبول تعلیم و تربیت. محیط زندگی خانوادگی و اجتماعی. شرایط و مقتضیات موجوده در زمان ارتکاب جرم. تفاوت های موجوده از نظر قوای جسمانی و دماغی و سطح فرهنگ و پایه معلومات و بطور کلی شخصیت فرد فرد محکومین فکر شخصی کردن مجازاتها و اتخاذ تدابیر لازمه و تجسس طرق مقتضیه را برای تشخیص و شناسائی کامل و دقیق محکومین تقویت نمود.

در تعقیب همین فکر بود که امروزه در ممالک متمدنه مراکز مجهزی بنام ایستگاههای تنظیم کننده «*Gare régulatrice*» (که بطور نمونه «*Centre d'orientation*» de Fresné را در فرانسه و «*Allocated centres*» را در انگلستان میتوان نام برد)

رפורم سياست جزائي

تأسیس گردیده تا محکومین در بدو ورود بزندان مورد آزمایش و ايسرواسيون های دقیق از طرف متخصصين طبي. روانی. تعليم و تربيت و بالاخره يکنفرروانکاو «psychotechnicien» قرار گرفته و بمؤسسات متناسب با تأديب و اصلاح آنان روانه گردند.

برای اجتناب از تطویل از تشریح سازمهای تفصیلی مؤسسات عديده که برای طبقات مختلفه محکومين اختصاص داده شده خودداری و فقط به ذکر ملخص رژيم جديد معموله بنام سيستم پيشرفت «Système progressif» که نگارنده بشخصه در بازدید خود از زندانهای مدرن اروپا بتأثير و قدرت خلاقه آن در رکلاسمان «réadaptation» زندانیان پی بردم اکتفا و بطور خلاصه عرض میشود که سيستم مذکور مشتمل بر فازهای مختلفه و از رژيم سلولی و دیسپلین شديد شروع و پس از طی مراحل اصلاح و بهبود «amélioration» و نیمه آزادی «semi-liberté» با اعطای آزادی مشروط که مرحله نهائی آن است خاتمه می پذیرد.

نکته قابل توجه اینکه محکومين قبل از نیل بازادی مشروط و برگشت بمحیط اجتماع آزاد در محل چهار گانه مقدم تحت رژيم واقعی تأديب و تربيت قرار میگیرند: کار منظم متناسب با تأديب و اصلاح زندانی در تمام مراحل مختلفه اجرای مجازات چه بطور انفرادی در رژيم سلولی و چه به ترتیب اجتماعی در فازهای بعدی در کار خانجات و آتلیه های ضمیمه خود زندان و چه در مزارع و مؤسسات فلاحتی معروف به زندانهای باز «Etablissements ouverts» اجرای برنامه های تعلیماتی و ورزشی بمنظور بالابردن سطح معلومات و سواد عمومی و آموزش حرفه ای و صنعتی و سلامتی جسمانی. سخنرانیهای تربیتی و اخلاقی و مذهبی تشکیل مناظرات و مباحثات علمی بین زندانیان. نمایش فیلمها و پيس های اخلاقی و غیره بمنظور اصلاح و تأديب و رکلاسمان محکومين کلاً در مراحل مقدم بر اعطای آزادی مشروط انجام میگیرد.

تا باین ترتیب محکوم علیه آماده تحصیل آزادی مشروط و شایسته باز یافتن کلاس اجتماعی خود در محیط آزاد گردد معهدنا حمایت از زندانی باین مرحله نیز خاتمه نمی پذیرد. بحران آزادی «Crise de liberté» بمحض خروج از زندان، مشکلات ناشی از تحول ناگهانی محیط زندگی، حس عدم اعتماد جامعه نسبت باین قبیل افراد هر آن حس گرایش آزاد شده را به تکرار جرم تقویت میکند. برای مبارزه با این خطر. حمایت شخص آزاد شده وصیانت جامعه. مؤسساتی بنام کمیته «patronage» و آسيستانس سوسیال و «Post pénal» بکمک او شتافته و آزاد شده را در عبور از مشکلات اولیه و رکلاسمان خود در جامعه یاری میکنند این بود جزئی از کل و ملخصی از تفصیل اقدامات و تدابیر متخذه و رژيم اجرائی برای اصلاح و تأديب مرتکبین جرائم در زندانهای مدرن اروپا.

در اینموقع که جناب آقای وزیر داد گستری اصلاح قوانین و رفورم سياست جزائي را وجهه همت خود قرار داده اند نظر معظم له ضرورتاً باید باصلاح زندانها و رژيم مجازاتها معطوف گردد تالاول در مرکز کشور بشیوه ممالک اروپائی اقدام بساختن زندانهای مدرن مطابق اصول بهداشت و متناسب با اجرای برنامه کار و امنیت داخلی مؤسسات زندان و ایجاد

رفورم سیاست جزائی

ایستگاه تنظیم کننده گردد که نه تنها عهده دار تهیه ابرواسیون های دقیق از محکومین بمنظور شناسائی کامل شخصیت آنان و تسهیل شخصی کردن مجازاتها گردد بلکه تجسّسات علمی آنان اساس یک کلاسیفیکاسیون جزائی و مطالعه عالی و موجبات ارتکاب جرائم را تشکیل دهد.

سیستم پیشرفت «progressif» که ضامن تأدیب و اصلاح تدریجی محکومین خواهد بود بموقع اجرا گذاشته شود تا زندانیان به طی مراحل مختلفه بحق شایسته تحصیل آزادی مشروط گردند. و گرنه چنانچه اعطای این آزادی فاقد مقدمات ضروری خود بوده و صرفاً منوط به طی یک قسمت از دوره محکومیت در زندان گشته و ملاک قضاوت در باب حسن اخلاق و رفتار محکومین و تأدیب و سلامت نفس آنان را رعایت تصنعی مقررات زندان که غالباً دیسپلین شدید آنها ایجاد میکند بدانیم ممکن است خدای نکرده اعطای آزادی مشروط نه فقط فکر مقدس مبتکران را تحقق نبخشد بلکه تخفیف غیرموجه مجازات و موجب تسهیل ارتکاب جرائم گردد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی